

**ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

(для бакалаврів)

МАУП

Київ – 2016

Підготовлено завідувачем кафедри філософії Ю.О.Мелковим

Затверджено на засіданні кафедри філософії
(протокол № 9 від 21 квітня 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту соціальних наук і самоврядування Г.А.Алієва МАУП (протокол № 9 від 29 квітня 2016 р.)

Мелков Ю. О.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи наукових досліджень» (для бакалаврів). – К. : МАУП, 2016. – 23 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень», орієнтовну тематику рефератів, питання для самоконтролю, тестові завдання, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Наука займає значне місце в житті сучасного суспільства; процес оновлення знання про світ відбувається дедалі стрімкішими темпами – водночас, інтенсифікація наукового пізнання світу та технічного розвитку, що здійснюється на фундаменті такого пізнання, призводить до виникнення нових проблем, до розчарування у перспективах розвитку науки, до критики раціоналізму як такого та протиставлення йому інших, ненаукових форм пізнання. Руйнівні наслідки використання науки в егоїстичних інтересах певних суспільних груп потребують гуманітарної експертизи наукових досліджень, аналізу мети та ідеалів пізнавального процесу. Все це висуває нагальну потребу формування у здобувачів вищої освіти розуміння засад наукового пізнання, осмислення структури та моральнісних засад наукових досліджень.

Вивчення курсу «Основи наукових досліджень» передбачає надання студентам не лише основних знань щодо філософських та методологічних проблем науки, але й формування в них умінь і навичок, які закладають підвалини для подальшої самостійної дослідницької роботи, допомагаючи студентам поєднати загальне світоглядне та філософське знання зі знанням своєї фахової дисципліни.

Мета курсу «Основи наукових досліджень» – відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» та положень «Програми забезпечення якості освіти у ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом», надати студентам базову сукупність інформації та вмінь, що формує в них необхідні знання і навички у сфері наукової діяльності.

Завданням курсу виступає:

- надати студентам знання з основних напрямів, закономірностей, змісту і форм наукової діяльності;
- забезпечити оволодіння методами планування та організації наукової творчості;
- вдосконалити практичні навички й уміння виконувати наукові дослідження;
- ознайомити з методами роботи з фаховою літературою, засобами пошуку та обробці наукової інформації;
- сформувати у студентів уявлення щодо наукового етосу, прав і обов'язків учених як суб'єктів інтелектуальної творчості.

У ході вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» значну увагу приділено *самостійній роботі студента*, від якого вимагається, в першу чергу, набути розуміння фундаментальних проблем, окреслених у межах курсу, шляхом аналізу передусім першоджерел – основних праць відомих дослідників філософських і методологічних основ наукового знання, таких як Карл Поппер,

Бертран Рассел, Імре Лакатос, Томас Кун, Пол Фейерабенд, Умберто Еко, В'ячеслав Стьопін та ін.

Метою організації самостійної роботи студентів є формування у студентів знання про сучасні методологічні та філософські засади, методи та організаційні форми наукового дослідження, особливо у вищій школі, основи наукового пізнання; засвоєння та закріплення даного матеріалу сприяє формуванню вмінь і навичок використання тих чи інших наукових методів як у широкому світоглядно-філософському контексті, так і в конкретній дослідницькій роботі студента.

Зміст самостійної роботи студента над темами в межах дисципліни «Основи наукових досліджень» визначається її навчальною програмою, методичними матеріалами, тематикою для написання контрольних та реферативних робіт. Забезпечується самостійна робота студента працями, визначеними як першоджерела для обов'язкового опрацювання, системою навчально-методичних засобів (підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача, практикумом тощо). Методичні матеріали передбачають можливість самоконтролю з боку студента, його здатність до опрацювання як наукової, так і публіцистичної та художньої літератури.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Основи наукових досліджень» може проводитися в бібліотеці МАУП, у Національній парламентській бібліотеці, в Центральній науковій бібліотеці імені В. І. Вернадського, а також у віртуальних бібліотеках мережі Інтернет. В останньому випадку опрацювання літератури, як переліченої в основному та додатковому списках рекомендованих джерел, що додається, так і такої, що знаходиться самостійно, потребує особливої уваги відповідно до норм і правил пошуку наукової інформації та методології демаркації наукового та ненаукового (псевдонаукового) знання. Засвоєння під час здійснення самостійної роботи найважливіших і найскладніших питань зі змісту навчальної дисципліни перевіряється у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії, зокрема під час проведення семінарських занять.

Самостійна робота студентів над темами в межах дисципліни «Основи наукових досліджень» передбачає:

1. Самостійне вивчення частини курсу шляхом конспектування лекцій, написання контрольних робіт, рефератів, повідомлень, виступів на семінарських заняттях;
2. Роботу з першоджерелами наукового та публіцистичного характеру, підручниками та періодичною літературою;
3. Позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих питань на студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

Самостійна робота студентів контролюється так само, як і навчальний матеріал, що опрацьовується під час навчальних занять.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Змістовий модуль 1. Наука та її методологія

Тема 1. Наука як форма осягнення світу людиною

Знання, пізнання, інформація. Наука та інші форми знання. Знання наукове та знання буденне. Різновиди позанаукового знання (паранаукове, псевдонаукове, квазінаукове, антинаукове). Системність наукового знання. Функції науки у житті суспільства. Основні принципи наукового пізнання. Наукова спільнота як суб'єкт наукового дослідження.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Співвідношення наукового та буденного пізнання.
2. Ідеали наукового пізнання.
3. Паранаука, псевдонаука, «альтернативна наука»: багатоманітність феноменів.
4. Філософія як теоретична та методологічна база наукового дослідження.

Питання для самоконтролю

1. Наука як форма пізнання світу людиною. Співвідношення наукового та буденного пізнання
2. Основні принципи наукового пізнання.
3. Співвідношення науки з ненауковими (паранаука, псевдонаука) формами пізнання світу.
4. Міф, релігія, мистецтво як форми пізнання світу.
5. Функції науки в суспільстві інформаційної цивілізації.
6. Поняття методу, специфіка наукових методів дослідження.
7. Методологія наукового дослідження, її рівні.
8. Філософія як теоретична та методологічна база наукового дослідження.
9. Проблема критерію науковості у філософії позитивізму та постпозитивізму.

Тестові завдання

Результатом діяльності науки є:

- а) теорія;
- б) закони;
- в) факти;
- г) спостереження.

Художнє пізнання, на відміну від наукового, характеризується:

- а) міфологічним відображенням світу;
- б) раціональним відображенням світу;
- в) особистісно-суб'єктивним відображенням світу на основі художніх образів;
- г) буденним пізнанням світу.

Яка з цих функцій не є функцією науки?

- а) описова;
- б) прогностична;
- в) проективно-конструкторська;
- г) компенсативна.

Чи передбачає визначення «ненауковий» негативну оцінку?

- а) так, тому що наука є найвищим досягненням людського розуму;
- б) ні, тому що кожна форма людської діяльності має специфічне призначення;
- в) так, тому що наукове знання передбачає точність, виваженість, експериментальну перевірку;
- г) так, тому що наукове обґрунтування розповсюджується на різні сфери людського життя.

Література [1, 2, 5, 7, 11, 29, 52, 67, 96, 98]

Тема 2. Класифікація наук та динаміка розвитку науки

Типологія наук та класифікація наукових дисциплін. Етапи становлення та розвитку науки. Проблема критерію науковості у філософії позитивізму та постпозитивізму. Концепція парадигм та наукових революцій Т. Куна. Класична, неklasична, постнеklasична наука. Знання у сучасній інформаційній цивілізації. Значення гуманітарної експертизи знання за сучасної доби розвитку науки. Сцієнтизм і антисцієнтизм у сучасній культурі.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Класифікація наук: історія та сучасність.
2. Некласична наука і проблема методу пізнання.
3. Поняття наукової революції у Т. Куна. Наукова парадигма.
4. Постнеklasична наука: основні проблеми та специфіка.

Питання для самоконтролю

1. Класифікація наук: історія та сучасність.
2. Співвідношення науки та філософії у позитивізмі та неопозитивізмі.
3. Поняття наукової революції у Т. Куна. Наукова парадигма.
4. Проблема критерію науковості у філософії позитивізму та постпозитивізму.
5. Особливості класичної науки. Експериментальне природознавство.
6. Некласична наука і проблеми наукового пізнання. Релятивізм.
7. Постнекласична наука та інформаційна революція.
8. Постнекласична наука у сучасну епоху.

Тестові завдання

Некласична наука характеризується:

- а) залежністю наукової картини об'єкта від методів його дослідження,
- б) механістичним редукціонізмом у розумінні природних процесів,
- в) пануванням механіки у створенні картини світу;
- г) незалежністю наукової картини об'єкта від методів його дослідження.

Постнекласична наука характеризується такою рисою, як:

- а) формуванням дисциплінарної структури науки,
- б) революцією у методах збереження та передання інформації,
- в) формуванням експериментального природознавства;
- г) дистанційованістю науки від проблем моралі.

Теорія А. Ейнштейна стосується періоду:

- а) класичної науки;
- б) некласичної науки;
- в) постнекласичної науки;
- г) науки Нового часу.

Література [14, 26, 27, 41, 46, 52, 54, 55, 87, 95, 96]

Тема 3. Методологія та методи наукового дослідження

Метод, методика, методологія: співвіднесення понять. Класифікація методів наукового дослідження: спеціально-наукові, загальнонаукові, філософські. Емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, опис, порівняння, вимірювання, експеримент. Теоретичні методи наукового дослідження: аналіз і синтез, індукція та дедукція та ін. Філософські та загальнологічні методи наукового дослідження. Діалектика як вчення про розвиток та метод дослідження. Методологічні особливості гуманітарних наук. Герменевтика та синергетика як методи наукових досліджень.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Типологія методів наукового дослідження: спеціальні та загальнонаукові методи.
2. Роль філософської методології у науковому дослідженні.
3. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження.
4. Екологія як парадигмальна дисципліна сучасної науки.
5. Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем.
6. «Методологізм» та «антиметодологізм» у розвитку науки (П. Фейєрабенд).
7. Своєрідність гуманітарних наук і метод герменевтики (В. Дільтей та Г. Гадамер).

Питання для самоконтролю

1. Своєрідність гуманітарних наук. Метод герменевтики.
2. Діалектика як вчення про розвиток та метод дослідження. Гегель та Маркс.
3. Типологія методів наукового дослідження: спеціальні та загальнонаукові методи.
4. Системний аналіз як загальнонауковий метод дослідження.
5. Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем.
6. Спостереження у науковому дослідженні.
7. Роль експерименту у науковому дослідженні.
8. Теоретичні методи у науковому дослідженні. (гіпотетико-дедуктивний, аксіоматичний).
9. Загальнологічні методи у науковому дослідженні. Аналіз і синтез. Дедукція та індукція.
10. Співвідношення історичного та логічного у науковому дослідженні.
11. Роль формалізації у науковому дослідженні.
12. Роль ідеалізації у науковому дослідженні.
13. Роль закону єдності та боротьби протилежностей у структурі діалектики.

Тестові завдання

Методологія наукового дослідження це:

- а) система певних способів та прийомів, що застосовується у певній сфері діяльності, а також вчення про цю систему;
- б) спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного та практичного освоєння дійсності;
- в) методи наукового дослідження в їх сукупності;
- г) порядок застосування методів наукового дослідження.

Загальнонаукова методологія – це така, яка

- а) використовується у всіх або переважній більшості наук;
- б) використовується лише у деяких науках;
- в) використовується лише на філософському рівні;
- г) використовується у міждисциплінарних дослідженнях.

Метод, в основі якого лежить співставлення окремих параметрів або окремих ознак досліджуваних об'єктів, встановлення відмінностей і подібностей між ними, це:

- а) аналіз;
- б) синтез;
- в) порівняння;
- г) вимірювання.

Який з наведених нижче методів дослідження використовується як на емпіричному, так і на теоретичному рівні:

- а) спостереження;
- б) вимірювання;
- в) аналіз і синтез;
- г) прогнозування.

Найелементарніший метод емпіричного дослідження, це:

- а) спостереження;
- б) вимірювання;
- в) порівняння;
- г) експеримент.

Література [1, 2, 10, 12, 18, 47, 76, 98]

Тема 4. Структура наукового дослідження

Наукове дослідження як процес. Наукова проблема, її постановка та формулювання. Гіпотеза та експеримент у науковому дослідженні. Наукові факти та їх роль у науковому дослідженні. Поняття наукової теорії, вимоги до наукових теорій. Поняття, категорії, принципи, постулати, правила як елементи науки. Структура наукового доказу та спростування. Правила і умови доказів та спростувань. Аргументація.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Роль фактів у науковому дослідженні.
2. Наукова ідея як спосіб нетрадиційного пояснення явищ.
3. Наукова гіпотеза та її роль у пізнанні.
4. Поняття наукової теорії, її сутність та структура.

Питання для самоконтролю

1. Роль фактів у науковому дослідженні.
2. Наукова ідея як спосіб нетрадиційного пояснення явищ.
3. Наукова гіпотеза та її роль у пізнанні
4. Поняття наукової теорії, її сутність та структура.
5. Наукова теорія як найвищий рівень синтезу знання.

Тестові завдання

Наукове дослідження починається з:

- а) побудови гіпотез;
- б) формулювання проблеми;
- в) створення нових методів дослідження;
- г) впровадження нових методів дослідження.

Найбільш розвиненою формою наукового пізнання є:

- а) ідея;
- б) проблема;
- в) гіпотеза;
- г) теорія.

Література [1, 2, 18, 22, 23, 24, 34, 35, 68, 74, 87]

Змістовий модуль 2. Проведення наукових досліджень у вищій школі

Тема 5. Наукова комунікація та види наукових публікацій

Наукова комунікація та її різновиди. Види наукових публікацій (монографія, стаття, автореферат). Монографія, підручник, навчальний посібник, наукова стаття. Доповідь, тези доповіді, науковий звіт. Рецензія та анотація. Конспект та реферативний виклад матеріалу. Поняття дисертації та автореферату.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Монографія як форма наукової роботи.
2. Наукова стаття та рецензія як форми наукової роботи.
3. Конспект та тези як форми навчальної та наукової роботи.

Питання для самоконтролю

1. Наукова стаття та рецензія як форми наукової роботи.
2. Конспект та тези як форми навчальної та наукової роботи.

Тестові завдання

Що таке наукова комунікація?

- а) будь-яка комунікація, розглянута з наукової точки зору;
- б) обмін науковою інформацією;
- в) обмін науковою інформацією між ученими і спеціалістами;
- г) обладнання для передання інформації.

Комунікація між вченими через їх публікації називається

- а) прямою комунікацією;
- б) опосередкованою комунікацією;
- в) вертикальною комунікацією;
- г) горизонтальною комунікацією.

Короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції, це:

- а) конспект;
- б) рецензія;
- в) автореферат;
- г) тези.

Література [1, 2, 18, 34, 35, 37, 56, 69, 86]

Тема 6. Курсові роботи, дипломні проекти, магістерські та докторські дисертації

Курсова робота, її мета, завдання та обсяг. Етапи проведення курсової роботи. Співвідношення курсової та дипломної роботи. Різновиди дипломних робіт та специфіка їх підготування та захисту. Теоретико-методологічна специфіка підготування та захисту магістерської дисертації. Наукові ступені та вчені звання в організації наукових кадрів.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Методика підготовки дипломної роботи.
2. Процедура захисту магістерської дисертації.
3. Історія становлення наукових ступенів в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Загальна характеристика курсової та дипломної роботи.
2. Специфіка підготування та захисту магістерської дисертації.

3. Наукові ступені та вчені звання в організації наукових кадрів.
4. Основні проблеми розвитку сучасної науки в Україні.

Тестові завдання

Яка характеристика вченого, за Законом України про наукову та науково-технічну діяльність, не є обов'язковою?

- а) фізична особа;
- б) повна вища освіта;
- в) отримання наукових та науково-технічних результатів;
- г) наявність кандидатського ступеню.

Захист магістерської роботи відбувається:

- а) на засіданні кафедри, зі спеціальності, з якої захищаються;
- б) на засіданні Державної екзаменаційної комісії;
- в) на засіданні Ради факультету;
- г) на засіданні Ректорату вищого навчального закладу.

Література [1, 2, 18, 29, 34, 35, 38, 56, 61, 94]

Тема 7. Етика науковця

Роль цінностей у науковій діяльності. Наукові та позанаукові цінності. Наукова школа та феномен наукового етосу. Наука та влада. Проблема державного регулювання науки. Плагіат, його негативні наслідки. Посилання на певний науковий текст. Цитування авторської думки. Складові якісного наукового аналізу, аргументованість оцінок та висновків. Етичні виміри дискусій як фахового обговорення проблеми.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Наука і мораль.
2. Наука та цінності.
3. Проблема кризи у сучасній науці та можливі шляхи її подолання.

Питання для самоконтролю

1. Наука та влада. Проблема державного регулювання науки.
2. Етичні виміри наукової діяльності.
3. Проблема захисту авторських прав у сучасну епоху.

Тестові завдання

Розглядати науку як соціальний інститут, це означає:

- а) розглядати науку з точки зору законів пізнання,
- б) розглядати науку у її внутрішніх закономірностях,
- в) розглядати форми суспільної організації науки,
- г) розглядати науку як певну сукупність теорій.

Принцип аксіологізації сучасної науки – це:

- а) необхідність врахування екологічних вимірів науки;
- б) необхідність врахування ціннісних компонентів пізнавального процесу;
- в) необхідність врахування об'єктивних характеристик досліджуваних об'єктів;
- г) необхідність врахування нових наукових ідей.

Ознакою наукової школи є:

- а) наявність організованої й керованої наукової структури;
- б) спільна дослідницька програма; єдиний стиль мислення;
- в) особистість видатного вченого на чолі;
- г) все, зазначене вище.

Література [17, 43, 47, 53, 57, 58, 91, 94]

Змістовний модуль 3. Методика дослідницької роботи студента

Тема 8. Підготовка наукового дослідження

Вибір теми та окреслення проблематики дослідження. Поняття плану-проспекту наукового дослідження. Складові частини плану-проспекту. Необхідність усвідомлення загальної логіки дослідження та його основних етапів. Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження. Формування методологічної та джерельної бази дослідження.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Об'єкт і предмет дослідження: особливості формулювання.
2. Основні етапи організації наукового дослідження, їх взаємозв'язок.
3. План і зміст дослідження: методика складання.

Питання для самоконтролю

1. Порядок захисту та специфіка курсової, дипломної, магістерської роботи.
2. Порядок захисту дисертаційної роботи.

Тестові завдання

Чим більше понять вміщує назва наукової роботи (магістерської, кандидатської та ін.), тим тема її є:

- а) вужчою й конкретнішою, бо охоплює більш вузьке коло питань;
- б) ширшою, бо охоплює більш широке коло питань;
- в) від кількості понять у назві роботи не залежить коло питань;
- г) більш незрозумілою, бо за словами не видно суті проблеми.

Об'єктом наукового дослідження є:

- а) процес, явище що створюють проблемну ситуацію та обираються для вивчення;
- б) всі процеси і явища напрямку, який вивчається;
- в) вся об'єктивна реальність, на яку спрямовано вивчення;
- г) процеси і явища, які ніколи і ніким не вивчалися.

Література [1, 2, 12, 18, 29, 34, 35, 38, 56, 85]

Тема 9. Пошук наукової інформації та робота з джерелами

Джерела інформації. Класифікація наукових видань. Праця дослідника в бібліотеці. Складання та оформлення бібліографії. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації. Цитування та посилання. Список літератури та його оформлення.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Аналіз наукової літератури з теми дослідження: проблеми та методика.
2. Бібліографія: сутність поняття.
3. Джерела інформації для наукових досліджень: їх пошук і класифікація.
4. Математизація та комп'ютеризація як провідні тенденції розвитку сучасної науки.

Питання для самоконтролю

1. Накопичення наукової інформації у процесі дослідження: основні проблеми.
2. Джерела інформації для наукових досліджень.
3. Використання Інтернету для пошуку наукової інформації.

Тестові завдання

Буквально відтворені фрагменти чужої промови для підтвердження власного погляду або полеміки з даним автором, це:

- а) цитата;
- б) плагіат;

- в) компіляція;
- г) конкретизація.

Вивчаючи певну наукову працю, слід, перш за все:

- а) з'ясувати погляди, ідеї особистостей, про які пише автор;
- б) засвоїти нові поняття й терміни;
- в) визначити причини, час і умови створення наукової праці;
- г) проаналізувати ідеї, які були творчо розвинуті.

Література [1, 2, 18, 29, 34, 35, 38, 56, 85, 86, 94, 99]

Тема 10. Написання наукової роботи та порядок її захисту

Структура наукової роботи. Дотримання формальних моментів розташування тексту та відсутності випадкових помилок. Відповідність мети і поставлених завдань логіці дослідження. Особливості автореферату як необхідної частини обговорення та захисту роботи. Процедура та порядок захисту дисертаційної роботи.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Структура наукової роботи та основні етапи її написання.
2. Процедура захисту дисертації.
3. Автореферат як вид наукової публікації.

Питання для самоконтролю

1. Основні етапи організації наукового дослідження, їх взаємозв'язок.
2. Перший етап наукового дослідження, пов'язаний з вибором теми.
3. Формулювання актуальності та новизни роботи.
4. Формулювання мети та завдань дослідження.
5. Роль гіпотези у процесі наукового дослідження.
6. Підготування автореферату як етап наукового дослідження.
7. Етап наукового дослідження, пов'язаний із підготовкою до захисту та захистом дисертації на спеціалізованій вченій раді.

Тестові завдання

Дисертація має бути виконана:

- а) особисто, у вигляді спеціально підготованого рукопису чи монографії;
- б) особисто чи колективно, у вигляді рукопису чи монографії;
- в) колективно, у вигляді спеціально підготованого рукопису;
- г) у вигляді колективної монографії.

Захист магістерської роботи відбувається:

- а) на засіданні кафедри, зі спеціальності, з якої захищаються;
- б) на засіданні Державної екзаменаційної комісії;
- в) на засіданні Ради факультету;
- г) на засіданні Ректорату вищого навчального закладу.

Стисле викладення змісту дисертації у процесі підготовки до захисту робиться у

- а) авторефераті дисертації;
- б) опублікованих статтях;
- в) доповідях на конференціях;
- г) об'яві про захист у Бюлетені ВАК.

Література [1, 2, 18, 22, 34, 35, 38, 56, 61, 94]

Тема 11. Організація наукових досліджень

Науково-дослідний процес, принципи його організації. Спеціалізація та кооперування у науковій діяльності. Основні вимоги до оформлення результатів наукових досліджень. Наукова організація праці. Нормування праці науковців. Особливості творчої праці у дослідницької діяльності. Традиції, правила, вимоги щодо наукового тексту. Мова та стиль наукової роботи.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Стиль наукової роботи: основні особливості.
2. Основні правила організації праці науковця.
3. Сучасні соціокультурні проблеми проведення наукових досліджень.

Питання для самоконтролю

1. Використання наукової термінології у тексті.
2. Спеціалізація та кооперування у науковій діяльності.
3. Раціональна організація праці дослідника.
4. Основні вимоги щодо наукового тексту.

Тестові завдання

У якій формі може бути зафіксований науковий результат?

- а) на носіях наукової інформації у формі звіту;
- б) у формі наукової праці та доповіді;
- в) у формі повідомлення про науково-дослідну роботу;
- г) все, зазначене вище.

Положення, які виносяться на захист наукової роботи, спочатку викладаються:

- а) у вступі до роботи;
- б) у першому розділі роботи;
- в) у висновках;
- г) у доповіді дисертанта.

Література [1, 2, 18, 29, 34, 35, 37, 38, 56, 85]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. *Методология научного исследования: Учебное пособие.* – К.: МАУП, 2004. – 216 с.
2. Білуха М. Т. *Методология научных исследований: Підручник.* – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
3. Білокобильський О. *Раціональність як межа метафізичного дискурсу // Філософська думка.* – 2006. – №5. – С. 143–157.
4. Бойченко М. І. *Системний підхід у соціальному пізнанні: ціннісні та функціональні аспекти / М. І. Бойченко.* – К. : Видавництво «Промінь», 2011. – 320 с.
5. Возняк В. *Розсудок, розум, повсякденність // Філософська думка.* – 2006. – № 5. – С. 3–22.
6. Воронкова В. Г. *Філософія. Навчальний посібник.* – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.
7. Головатий М. Ф. *Навчи себе сам.* – К.: МАУП, 2002. – 120 с.
8. Гайденко П. П. *История новейшей европейской философии в её связи с наукой.* – М.: ПЕР СЭ; СПб.: Университетская книга, 2000. – 456 с.
9. Гайденко П. П. *Герменевтика // Философский энциклопедический словарь.* – М.: Советская энциклопедия, 1983.
10. Гегель Г. В. Ф. *Кто мыслит абстрактно? // Гегель Г. В. Ф. Работы разных лет.* – Т. 1. – М. : Мысль, 1972. – С. 387–394.
11. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. *Філософія та методологія науки.* – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 224 с.
12. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. *Методология научных исследований: Навчальний посібник.* – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
13. Злотина М. Л. *Диалектика.* – К. : Изд. ПАРАПАН, 2008. – 264 с.
14. Кун Т. *Структура научных революций : Пер. с англ.* – М. : АСТ, 2009. — 310 с.
15. Крымский С. Б., Кузнецов В. И. *Мировоззренческие категории в современном естествознании.* – К.: Наукова думка, 1983. – 224 с.

16. Кузнецов Б. Г. Разум и бытие. Этюды о классическом рационализме и неклассической науке. – М.: Наука, 1972. – 288 с.
17. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки. – К.: Изд. ПАРАПАН, 2014. – 254 с.
18. Основи методології та організації наукових досліджень / А. Є. Конверський (ред.). – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
19. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. – М.: Эдиториал УРСС, 2002. – 384 с.
20. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л. А. Філософія. – К.: Академвидав, 2007. – 592 с.
21. Проблема знания в истории науки и культуры / Под ред. Е. Н. Молодцова. – СПб.: Алетейя, 2001. – 256 с.
22. Проблемы методологии системного исследования / Ред. И. В. Блауберг и др. – М.: «Мысль», 1970. – 455 с.
23. Розов М. А. Научная абстракция и её виды. – Новосибирск: «Наука», 1965. – 138 с.
24. Рузавин Г. И. Методология научного познания. – М.: Юнити, 2005. – 286 с.
25. Свердан М. Н., Свердан М. М. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2006. – 352 с.
26. Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учеб. хрестоматия / А. А. Печёнкин (сост.). – М.: Логос, 1996. – 400 с.
27. Стёпин В. С. Научное познание и ценности техногенной цивилизации // Вопросы философии. – 1989. – № 10. – С. 3–18.
28. Стёпин В. С. О методологических подходах к анализу социального познания // Вестник Московского университета. Серия 7. Философия. – 2014. – № 3. – С. 3–10.
29. Сурмин Ю. П., Бидзюра И. П. Учебник для ученого. Методология и логика научного исследования. – К.: Принт Сервіс, 2014. – 848 с.
30. Тощенко Ж. Т. О понятийном аппарате социологии // СОЦИС. – 2002. – № 9. – С. 3–16.
31. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки: Пер. с англ. / Пол Фейерабенд. – М.: Мысль, 1986. – 544 с.
32. Філософський енциклопедичний словник / Гол. ред. В. І. Шинкарук. – К.: «Абрис», 2002. – 742 с.
33. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – М.: Республика, 2001. – 720 с.
34. Філіппенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспекти лекцій: Посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 208 с.
35. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. – К.: Вид. дім «Слово», 2003. – 240 с.
36. Цофнас А. Ю. Гносеологія. – К.: Алерта, 2005. – 232 с.
37. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 178 с.

38. Шейко В. М., Кушнарченко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Курс лекцій. – К.: Генеза, 2005. – 359 с.

Джерела з мережі Інтернет

39. Вебер М. Наука как призвание и профессия // Макс Вебер. Избранные произведения. – М.: Прогресс, 1990. – С. 707–735. – <http://lib.ru/POLITOLOG/weber.txt>.
40. Гадамер Г.–Г. Истина и метод. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с. – http://yanko.lib.ru/books/philosoph/gadamer-istina_i_metod.pdf.
41. Добронравова І. С. Ідеали і типи наукової раціональності // Київський університет як осередок національної духовності, науки, культури : Матеріали науково-теоретичної конференції, присвяченої 165-річчю університету : Гуманітарні науки. Частина І. – К. : ВЦ «Київський університет», 1999. – С. 24–28. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dobr-ideal.html>.
42. Кант І. Об одном открытии, после которого всякая новая критика чистого разума становится излишней ввиду наличия прежней (Против Эберхарда) : Пер. с нем. // Кантовский сборник. – Калининград, 1993. – Вып. 17. – С. 129—145. – http://kant-online.ru/wp-content/uploads/2014/03/13_И.-Кант.-Об-одном-открытии-после-которого-всякая-новая-критика-чистого-разума-становится-излишней-ввиду-наличия-прежней.pdf.
43. Лоренц К. Восемь смертных грехов цивилизованного человечества. – М.: Республика, 1998. – <http://npvt.chat.ru/lorenz/8grehov/8grehov.htm>.
44. Мелков Ю. А. Объективность и объектность в научном познании // Евразийский Союз Ученых : Ежемесячный научный журнал. – 2014. – № 4(12). – С. 40–44. – https://issuu.com/euroasiascience/docs/p12_____/40.
45. Никифоров А. Л. Философия науки: история и методология. – М., 1998. – http://www.phantastike.com/link/philosophy/filosofia_nauki.zip.
46. Поппер К. Логика научного исследования // Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., Прогресс, 1983. – С. 61–72. – http://lib100.com/book/philosophy/logic_of_scientific_discovery/_Карл%20Поппер,%20Логика%20научного%20исследования.pdf.
47. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: новый диалог человека с природой. – М. : Прогресс, 1986. – 432 с. – http://yanko.lib.ru/books/betweenall/prigogine-stengers_ru.htm.
48. Рассел Б. Історія західної філософії. – К. : Основи, 1995. – 760 с. – <http://litopys.org.ua/russel/rus.htm>.
49. Рациональность как предмет философского исследования / ИФРАН. – М., 1995. – 225 с. – <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000980/st000.shtml>.

50. Реале Дж, Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Санкт-Петербург, 1997. – http://yanko.lib.ru/books/philosoph/reale_antiseri-4_tom-roman_now-2003-a.htm.
51. Риккерт Г. Философия жизни. – К., 1998. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rikkert/Rikkert.html>.
52. Стёпин В. С. Теоретическое знание. – М.: Прогресс, 2000. – 744 с. – <https://allendy.ru/Книги/Степин%20В.С.%20Теоретическое%20знание.pdf>.
53. Тоффлер Э. Метаморфозы власти: Знание, богатство и сила на пороге XXI века. – М., 2003. – http://www.umk.virmk.ru/study/VMK/LITERA/Toffler_Metamorfozu_vlasti.pdf.
54. Фок В. А. Квантовая физика и философские проблемы / В. А. Фок // Физическая наука и философия : Под ред. М. Э. Омеляновского. – М. : Наука, 1973. – С. 55–77. – <http://old.nsu.ru/kf/sls/2013/2.3-fok.doc>.
55. Хайдеггер М. Время картины мира // Новая технократическая волна на Западе / П. С. Гуревич (ред.). – М. : Прогресс, 1986. – С. 93–119. – <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Hajdeger.html>.
56. Эко У. Как написать дипломную работу: Пер. с ит. – М.: Кн. дом «Университет», 2003. – 240 с. – <http://yanko.lib.ru/books/cultur/eco-diplom.pdf>.
57. Merton R. The Normative Structure of Science / Robert K. Merton // Merton R. The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations. – Chicago; L. : The University of Chicago Press, 1973. – P. 267–278. – http://www.collier.sts.vt.edu/5424/pdfs/merton_1973.pdf.
58. Mielkov Iu. The Hierarchy of Values in the Contemporary Science // Review of European Studies. – 2016. – Vol. 8, No. 2. – P. 149–158 (doi:10.5539/res.v8n2p149).
59. Weber M. “Objectivity” in Social Science and Social Policy / Max Weber // Riley G. (Ed.) Values, Objectivity, and the Social Sciences / Gresham Riley (ed.). – Reading, Mass., etc. : Addison-Wesley Publishing Company, 1974. – P. 69–83. – <http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-objectivity-in-the-social-sciences.pdf>.

Додаткова

60. Автономова Н. С. Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках. – М. : Наука, 1977. – 272 с.
61. Блауберг В. Г., Юдин Э. Г. Становление и сущность системного подхода. – М.: Наука, 1973. – 270 с.
62. Бевзенко Л. Д. Социальная самоорганизация. Синергетическая парадигма: возможности социальных интерпретаций. – К.: Институт социологии НАН Украины, 2002. – 437 с.
63. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. – М., 1995.
64. Блок М. Апология истории или ремесло историка. – М.: Наука, 1986. – 256 с.
65. Богатая Л. Н. На пути к многомерному мышлению / Л. Н. Богатая. – Одесса : Печатный дом, 2010. – 384 с.

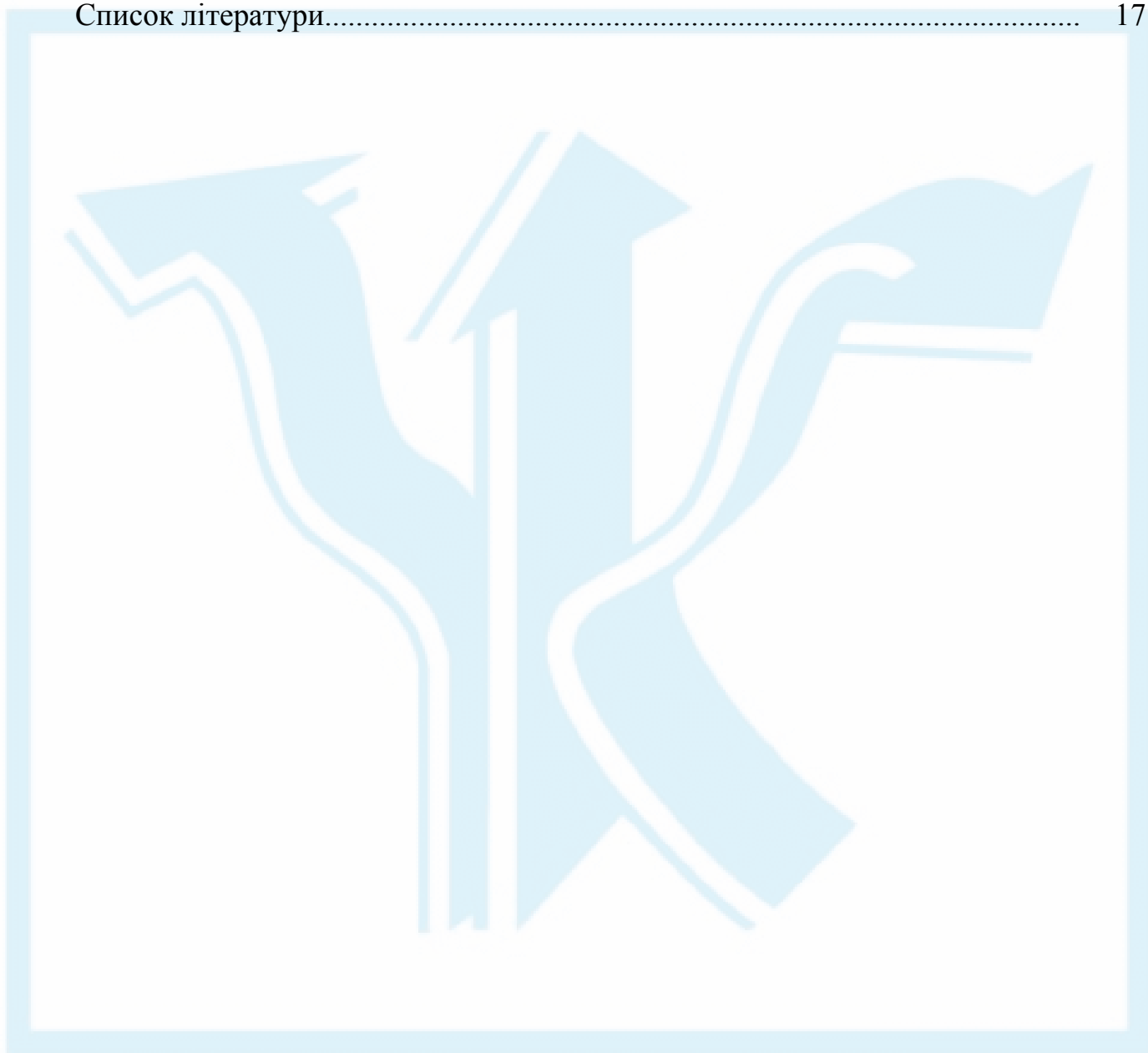
66. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. – Х.: Прометей-Пресс, 2004. – 351 с.
67. Вернадский В. И. О науке. Том 1. Научное знание. Научное творчество. Научная мысль. – Дубна : Изд. центр «Феникс», 1997 – 576 с.
68. Витгенштейн Л. О достоверности // Вопросы философии. – 1991. – №2. – С. 67–121.
69. Гомілко О. Суспільство знань як виклик раціональності // Філософія освіти. – 2015. – № 1. – С. 26–38.
70. Горбунова Л. С. Возможна відповідь на виклик after-постмодерну // Вища освіта України. – № 2. – 2003. – С. 46–51.
71. Грюнбаум А. Теория Фрейда и философия науки // Вопросы философии. – 1991. – № 4. – С. 90–107.
72. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. – М.: Прогресс, 1985. – 448 с.
73. Декомб В. Современная французская философия. – М.: Весь мир, 2000. – 344 с.
74. Делёз Ж. Эмпиризм и субъективность: Опыт о человеческой природе по Юму. Критическая философия Канта. – М. : ПЕР СЭ, 2001. – 476 с.
75. Дилигенский Г. Г., Лекторский В. А. Проблемы целостного мира // Вопросы философии. – 1990. – №12. – С. 32–44.
76. Добронравова И. С. Синергетика: становление нелинейного мышления. – К.: Либідь, 1990. – 152 с.
77. Дубас О. П. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. – К.: Генеза, 2004. – 208 с.
78. Койре А. Очерки истории философской мысли. О влиянии философских концепций на развитие научных теорий : Пер. с фр. / Александр Койре. – М. : Прогресс, 1985. – 286 с.
79. Кошарний С. О. Біля джерел філософської герменевтики (В. Дільтей і Е. Гуссерль). – К. : Наукова думка, 1992. – 124 с.
80. Крымский С. Б. Научное знание и принципы его трансформации. – К. : Наукова думка, 1974. – 208 с.
81. Крымский С. Б., Парахонский Б. А., Мейзерский В. М. Эпистемология культуры. – К.: Наукова думка, 1993. – 216 с.
82. Кузанский Н. О мире веры // Вопросы философии. – 1992. – №5. – С. 29–54.
83. Кузнецов В. Г. Герменевтика и гуманитарное познание. – М. : Изд-во МГУ, 1990. – 124 с.
84. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. – М.: Медиум, 1995. – 340 с.
85. Меерович М. И., Шрагина Л. И., Технология творческого мышления: Практическое пособие. – Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2000. – 432 с.
86. Мей К. Інформаційне суспільство. Скептичний погляд : Пер. з англ. – К.: «К.І.С.», 2004. – 220 с.
87. Мелков Ю. А. Факт в постнеклассической науке. – К.: ПАРАПАН, 2004. – 224 с.

88. Мелков Ю. О. Становлення людини як суб'єкта пізнання за доби класичної науки // Філософські проблеми гуманітарних наук. – 2014. – № 24. – С. 38–43.
89. Поппер К. Злиденність історизму : Пер. з англ. – К.: «Абрис», 1994. – 192 с.
90. Поппер К. Логика социальных наук // Вопросы философии. – 1992. – № 10. – С. 65–76.
91. Пружинин Б. И. Два этоса современной науки: проблемы взаимодействия / Б. И. Пружинин // Этос науки / Отв. ред. Л. П. Киященко и Е. З. Мирская. – М. : Academia, 2008. – С. 108–121.
92. Ратников В. С. О рациональности нарративного объяснения / В. С. Ратников // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2014. – Вип. 706: Філософія. – С. 13–19.
93. Рациональность на перепутье: В 2 кн. / П. П. Гайденко (ред.). – М.: РОССПЭН, 1999. – Кн. 1. – 366 с.
94. Фейерабенд П. Как защитить общество от науки : Пер. с англ. // Эпистемология и философия науки. – 2005. – № 1. – С. 217–228.
95. Флоренский П. А., свящ. У водоразделов мысли / о. П. А. Флоренский // Сочинения : В 4 тт. – М. : Мысль, 2000. – Т. 3, Ч. 1. – 624 с.
96. Хайдеггер М. Наука и осмысление // Хайдеггер М. Время и бытие : Статьи и выступления. – М. : Республика, 1993. – С. 238–251.
97. Шинкарук В. И. Теория познания, логика и диалектика И. Канта (И. Кант как родоначальник немецкой классической философии) / В. И. Шинкарук. – К. : Наукова думка, 1974. – 336 с.
98. Daston L. Objectivity / Lorraine Daston, Peter Galison. – New York : Zone Books, 2010. – 504 p.
99. Grier D. A. When Computers Were Human / David Alan Grier. – Princeton : Princeton University Press, 2005. – VIII, 411 p.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Зміст самостійної роботи з дисципліни «Основи наукових досліджень».....	5
Список літератури.....	17

МАУП